

Newsletter-ul este elaborat în baza emisiunii radiofonice din 12 martie 2016, realizate de Asociația pentru Politică Externă (APE) în comun cu Friedrich-Ebert-Stiftung (FES). Emisiunea este difuzată de postul de radio Vocea Basarabiei. Emisiunea radio și Newsletter-ul sunt parte a proiectului FES și APE „Dialoguri de politică externă”. Conținutul poate fi preluat liber cu menționarea sursei.

foreign policy association
APE
asociația pentru politică externă

**FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG**

NEWSLETTER

BULETIN LUNAR • FEBRUARIE 2016 • NR.2 (119)

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Materialele sunt realizate de Lina Grău – expert pe politică externă și relații internaționale, coordonator de programe APE.

TEMELE EDIȚIEI:

1. Președintele Delegației Parlamentului European la Comitetul de cooperare UE-Republica Moldova **Andi Cristea**: „Faptele bat vorbele și promisiunile și vrem să vedem rezultate”.
2. Directorul executiv API, **Petru Macovei**: „Măsurile adoptate de actuala guvernare vor înrăutăți piața media”.
3. Fostul președinte al Curții Constituționale, **Victor Pușcaș**: „Rămâne doar ca Procuratura să-și schimbe mentalitatea și să vrea să fie independentă”.

Ultima perioadă a fost marcată de o serie de evenimente importante pentru Republica Moldova.

Într-o primă ședință plenară din acest an, care a avut loc după reformarea coaliției de guvernare și investirea Guvernului lui Pavel Filip, deputații din noua coaliție au adoptat pe 25 februarie o Declarație cu privire la stabilitatea și modernizarea R. Moldova. Deputații asigură cetățenii și partenerii externi că agenda reformelor va fi ireversibilă, parcursul european va fi consolidat, va fi continuată colaborarea cu FMI și combătută corupția. Declarația a fost criticată de deputații care nu au intrat în noua coaliție, care au declarat că „un stat capturat nu poate fi modernizat”.

Parlamentul a adoptat o nouă Lege cu privire la Procuratură, care face parte din strategia de reformare a sistemului judiciar cerută de UE. Legea prevede depolitizarea Procuraturii, inclusiv prin schimbarea modului de desemnare al procurorului general – acesta va fi numit de șeful statului la propunerea Consiliului Superior al Procurorilor. În prezent, procurorul general este numit de Parlament.

După adoptarea acestei legi procurorul general Corneliu Gurin, demisia căruia a fost cerută în nenumărate rânduri atât de opoziția parlamentară, cât și de participanții la protestele stradale, și-a prezentat demisia, spunând că face asta pentru ca „reforma sistemului să înceapă cu un nou procuror general”.

Parlamentul a introdus și un șir de modificări la Codul Audiovizualului, reducând de la 5 la 2 numărul de licențe deținute de o persoană fizică sau juridică. Noua lege însă va fi aplicată abia la expirarea termenului licențelor valabile în prezent. „Susținem micșorarea numărului de licențe de la cinci la două, însă acest proiect este absolut nepregătit, nu există avizul Guvernului, iar unele licențe expiră în 2021”, a spus deputatul PLDM, Chiril Lucinschi. Legea a fost criticată și de ONG-urile de media, care au cerut președintelui să nu promulge modificările.

Printr-o decizie adoptată la 4 martie, Curtea Constituțională a reintrodus votul popular la alegerea șefului statului, anulând modificarea Constituției din anul 2000, care a introdus sistemul parlamentar de alegere a președintelui. Curtea a dispus revenirea la textul vechi al Constituției, pe motiv că Parlamentul a adoptat modificările cu încălcări de procedură. Alegerea directă a președintelui ar putea avea loc în toamnă.

Ministrii de externe ai UE au adoptat pe 15 februarie o rezoluție în privința R. Moldova. UE cere Moldovei, într-o listă de 13 puncte, să clarifice fraudă bancară din 2014, să reglementeze legislația cu privire la radiodifuzorii care dețin mai multe licențe de emisie, dar și să aleagă un guvernator BNM neafiliat politic. De asemenea, UE cere accelerarea implementării Agendei de asociere, reformarea administrației publice, combaterea corupției. Cât despre sprijinirea financiară, aceasta va fi reluată când se va limpezii situația politică și economică.

Andi Cristea: Faptele bat vorbele și promisiunile și vrem să vedem rezultate

Președintele Delegației Parlamentului European la Comitetul de cooperare UE-Republica Moldova, **Andi Cristea**, a adresat, împreună cu **Elmar Brok**, președintele Comisiei pentru politică externă a Parlamentului European, o scrisoare oficială prim-ministrului de la Chișinău, **Pavel Filip**, în care au formulat așteptările de la noul executiv. „Republica Moldova poate conta pe sprijinul UE, atâta vreme cât guvernul dovedește prin fapte seriozitate și nivelul necesar de ambiție politică pentru realizarea reformelor cuprinse în Acordul de Asociere. Noul Guvern are obligația să acționeze pentru modernizarea societății, recâștigarea încrederii oamenilor, și să refacă stabilitatea macro-economică.

Sunt esențiale negocierea și semnarea unui acord cu FMI. Doar atunci liniile de finanțare europene destinate Chișinăului vor fi reluate. O atenție deosebită trebuie acordată combaterii corupției, eficientizării justiției independente, în special în ceea ce privește investigarea fraudelor comise în sistemul bancar.” a declarat europarlamentarul Andi Cristea. Scrisoarea vine în contextul în care, în urma investiției Guvernului Pavel Filip la Chișinău pe 20 ianuarie 2016, nevoia de reformare a statului devine fundamentală, regăsindu-se în termenii formulați de România pentru acordarea primei tranșe a unui împrumut de 150 de milioane de euro. Acest ajutor financiar, atent monitorizat de Comisia Europeană și de FMI, a generat o serie

de termeni și condiții, printre care se numără întărirea sistemului de justiție și a sistemului bancar, reluarea relațiilor cu UE, îmbunătățirea condițiilor legislative pentru mediul de afaceri și înlesnirea cooperării cu societatea civilă, se spune într-un comunicat.

Într-un interviu în exclusivitate, Andi Cristea ne-a declarat că a primit semnale pozitive de la Chișinău la această scrisoare și că guvernul Filip nu ale alternative la promovarea reformelor europene. „Altfel, Republica Moldova va călca în necunoscut”, a spus Andi Cristea. UE însă așteaptă nu doar adoptarea unor legi, ci și punerea în practică a mecanismelor de luptă anticorupție și de reformare a sistemului justiției și procuraturii, a mai declarat în interviu Andi Cristea.

Lina Grău: Într-una din vizitele Dvs. la Chișinău ați spus că Uniunea Europeană a oferit o șansă foarte mare Republicii Moldova, pe care Chișinăul nu a reușit să o valorifice. Există pârghii pentru a redresa această situație?

Andi Cristea: Da, există pârghii, dar ele sunt mai degrabă interne, pentru că mînea este în terenul Chișinăului, iar Guvernul Filip merge pe o stradă cu sens unic, dacă vreți. Adică în afară de a reuși nu există altă opțiune. Și e vorba de a reuși să câștige încrederea cetățenilor în primul rând, iar după aceea și a partenerilor externi.

Îmi mențin ideea că a existat o fereastră de oportunitate foarte bună pentru Republica Moldova, dar, din păcate, lucrurile nu au avut evoluția pe care ne-am fi dorit-o cu toții. Eu sunt încrezător că Republica Moldova are energia internă de a reuși din nou, dar pentru asta e nevoie de o clasă politică responsabilă. Iar o nouă clasă politică nu se află după colț, așa că eu îmi doresc să avem parte, și oamenii din Republica Moldova să aibă parte, de o evoluție accelerată, ca oamenii politici să înțeleagă care sunt mizele și că este nevoie de o schimbare de paradigmă.

În ultimii ani Republica Moldova a trecut printr-o serie de etape care să-i faciliteze apropierea față de Uniunea Europeană. Mă refer la semnarea Acordului de Asociere, la liberalizarea vizelor. Deci, atunci când se vrea, se poate. Pe de o parte, este important de știut că ajutorul pe care îl oferă instituțiile europene înseamnă afecțiune pentru

primitor și respect pentru donator. Și aici, mă leg de faptul că acele fonduri de suport bugetar au fost înghețate tocmai pentru că nu era o transparență și exista impresia – nu mi dau seama dacă subiectivă sau obiectivă – că banii care veneau de la Uniunea Europeană se duceau în niște găuri negre.

Lina Grău: Acum, vedeți premise ca acești bani să nu mai meargă în aceleași găuri negre? Care este conexiunea dintre un viitor acord cu FMI, asistența din partea UE, care știm că a fost suspendată exact din motivele despre care aminteați și Dvs. și creditul promis de România?

Andi Cristea: Noi nu putem să facem mare lucru acum – mînea e în terenul Chișinăului. Atunci când mînea este la noi, o jucăm inteligent și în favoarea Republicii Moldova. Față de evoluțiile pe care cu toții le așteptăm nu pot spune decât că avem datoria să fim optimiști cu privire la noul executiv al Republicii Moldova. Și vreau să vă spun că am primit semnale pozitive după ce, împreună cu Elmar Brok (președintele Comisiei de politică externă din Parlamentul European – n.n.) am transmis o scrisoare dlui prim-ministru, și din declarațiile dlui Pavel Filip e limpede că este determinat să demonstreze prin fapte concrete că noul guvern este unul al realizărilor pe calea europeană, în spiritul valorilor europene. Dar faptele bat vorbele sau promisiunile și vrem să vedem rezultate, nu doar declarații corecte politic.

Lina Grău: Am văzut un șir de măsuri adoptate în ultimul timp la Chișinău – e vorba și de adoptarea Legii cu privire la reformarea Procuraturii, pachetul anticorupție, demisia procurorului general... Totuși, sunt și voci care comentează cu scepticism aceste schimbări, care spun că ar fi vorba despre mimarea reformelor pentru a „unge ochii” donatorilor externi, în special pentru că Republica Moldova este într-o situație economică foarte complicată și trebuie arătate niște rezultate rapide. Care este momentul care vă va convinge pe Dvs. și partenerii externi ai Republicii Moldova de faptul că nu este vorba doar despre mimarea unor acțiuni și a unor reforme?

Andi Cristea: E simplu – atunci când aceste reforme vor fi implementate. Este relativ ușor – nu simplu, dar relativ ușor – să adopti în Parlament măsuri. Și toate măsurile pe care le-ați menționat eu le salut, inclusiv declarația privind stabilitatea. Sunt chestiuni

pe care noi le așteptăm și Parlamentul pot spune că le-a făcut. Dar, așa cum bine ați spus – și aproape că sunt truisme, pentru că le repetăm de fiecare dată când suntem întrebați – lucrurile acestea trebuie puse în practică.

Într-adevăr, există premise să le vedem puse în practică. Vedem o floare – dar cu o floare nu se face primăvara. Dar, pe de altă parte, o floare poate să însemne că vine primăvara. Și eu îmi doresc să vină primăvara politică – în sensul în care realizările pe care oamenii le așteaptă să se îndeplinească. Nu este ușor, dar realmente Guvernul Filip trebuie să reușească, altminteri, așa cum am mai spus și anul trecut cred, Republica Moldova calcă în necunoscut.

Lina Grău: Știți care este doza de rezervă pe care o au mulți analiști și societatea civilă de la Chișinău? Uniunea Europeană a crezut ani de zile Republica Moldova după 2009 încoace – se adoptau legi, se făceau anumite lucruri... Dar dincolo de asta lucrurile erau duse până într-un anumit punct, după care erau abandonate. Aveți niște previziuni cu privire la termenul în care ar trebui să apară rezultatele măsurilor care se iau acum și care ar debloca finanțarea din partea UE și a României?

Andi Cristea: Aș creiona mai întâi imaginea de ansamblu. Avem o Uniune Europeană care este absolut copleșită de problemele mari, grave, structurale pe care le are. Ultima chestiune de amintit ar fi Brexit-ul, negocierile cu Marea Britanie și referendumul care va avea loc în vară pe acest subiect. În afară de aceasta este Grecia, care nu s-a rezolvat – mă refer la partea economică, la criza euro, ba mai mult – acum este legată și de refugiați. Și aș putea să mai adaug și altele.

E important de menționat toate aceste lucruri pentru a vedea cum se raportează UE la ce se întâmplă în Est și la Republica Moldova. În Est, și în Republica Moldova, Uniunea Europeană dorește liniște, nu mai dorește și alte crize pe care să trebuiască să le gestioneze. Și în cheia aceasta se poate explica poziționarea pe care UE a avut-o la finalul anului trecut, când au fost evoluții politice extrem de efervescente la Chișinău.

Deci, lucrurile sunt știute. Într-adevăr, au fost foarte multe lucruri mimate, toată lumea le știe – mă refer la reformele mimate care au fost

făcute pe hârtie, exact cum bifezi niște pătrățele, dar în realitate nu s-a întâmplat nimic.

O întrebare bună la care, sincer, nu știu ce răspuns să dau și nici, câteodată, parcă nu vreau să aflu răspunsul – care va fi linia roșie peste care UE nu va putea trece sau care, dacă este încălcată, va genera măsuri care nu au fost până în prezent din partea UE? Cred că mai important este ca elita politică din Republica Moldova să înțeleagă că, deși Republica Moldova este într-o situație delicată, inclusiv geografic, geopolitic și anumite chestiuni nu depind de Republica Moldova, sunt totuși unele chestiuni care pot fi soluționate pe interior. Și aceste lucruri care depind de clasa politică din Republica Moldova trebuie făcute. Și mă refer aici desigur la combaterea corupției, la ceea ce s-a întâmplat cu sistemul bancar, inclusiv la găsirea și pedepsirea vinovaților. Și în general, la așteptările oamenilor... Elita politică trebuie să asculte oamenii și să vină în întâmpinarea acestora, pentru că oamenii au cerințe legitime.

Lina Grău: Exact despre capacitatea clasei și a elitei politice de a se reforma pe interior era una dintre rezervele comentatorilor și societății civile de la Chișinău. Este capabilă o clasă politică care are o imagine foarte proastă și care este considerată de societate ca fiind implicată în scheme de corupție și în scheme oligarhice să se autoreformeze din interior? Sau există pârghii prin care UE să facă presiuni pentru a obține acest rezultat?

Andi Cristea: Presiunile despre care vorbiți au fost făcute. De exemplu, înghețarea fondurilor pentru sprijin bugetar – tocmai asta au fost: niște presiuni. Pe de altă parte, ce punem în loc? Cum spuneam și mai devreme – există o clasă politică pregătită, după colț, să înlocuiască actuala clasă politică și lucrurile să meargă mai bine?

Acesta este un proces. Și însăși faptul că acest proces s-ar putea să se fi început, ar putea fi un lucru îmbucurător. Sunt multe condițional-optative, dar practic doar timpul va arăta dacă elitele politice, clasa politică în ansamblul ei a înțeles acest mesaj și lucrurile se schimbă.

Mai este o discuție aici, legată de cum ar fi mers lucrurile dacă Republica Moldova ar fi primit, sau va primi, perspectivă europeană. Adică să i se fi spus clar: „Da, începem

negocierile și deveniți stat candidat, iar peste un anumit număr de ani deveniți membru al UE.” Noi am încercat, dar evident, este o chestiune foarte complexă, sunt statele membre care decid aceste lucruri, există multe rezerve. Și în acest moment, când UE este asaltată de crize, nu se poate pune problema, din păcate.

Dacă ar fi existat perspectivă europeană, atunci inclusiv politicienii ar fi avut mai mult combustibil, mai multă ambiție politică de a face aceste lucruri, de a implementa reforme și de a merge către UE. Dar atâta timp cât nu există perspectivă europeană e limpede că elita politică de la Chișinău vede foarte clar cum stau lucrurile și își dă seama că nu ar fi în primul rând în interesul ei – interesul îngust, e drept, dar al ei – de a implementa toate aceste reforme.

Lina Grău: Dle Cristea, din ce zonă credeți că vin provocările cele mai mari pentru securitatea Republicii Moldova – din zona corupției, sau din zona geopoliticii, totuși?

Andi Cristea: Combaterea corupției este tema care trebuie tratată cu seriozitate absolută de către Republica Moldova, însă nu ne putem juca nici cu geopolitica. Pentru că sunt presiuni geopolitice și tentații propagandistice la Est, ele sunt mari și trebuie combătute. Iar pentru acest lucru m-aș fi așteptat din partea UE, sincer, la mai multă vigoare. Și vă dau un exemplu. La un moment dat am solicitat Comisiei Europene mai mult staff, mai multe persoane angajate, pentru delegațiile UE la Chișinău, în Ucraina și în Georgia. Și răspunsul pe care l-am primit a fost că „nu, e ok, sunt suficienți”. Sunt lucruri pe care am vrea să le schimbăm, de exemplu în ceea ce privește propaganda, dar nu întotdeauna reușim să ne impunem punctul de vedere în acest club care este Uniunea Europeană.

Spuneam că corupția rămâne cea mai mare problemă. Este și apetența asta a clasei politice din Republica Moldova de a „arăta pisica” – de a încerca să ne sperie că „dacă nu suntem noi, atunci țara alunecă către Est, sunt provocări și tot ce s-a realizat până acum se duce de râpă”. Și trebuie spus că este parțial corect. Lucrurile așa stau. Pe de altă parte, această sperietoare nu trebuie să fie un pretext pentru a credita la nesfârșit acele partide care sunt din 2009 încoace la guvernare. Trebuie mai multă

responsabilitate din partea lor, nu poți întotdeauna să vânturi pericolul tancurilor care vin din Est și alte asemenea chestiuni.

Dar cred că cele mai mari riscuri pentru Republica Moldova pe interior sunt unele politice și mă refer la prăpastia mare care există între oamenii politici și oamenii simpli.

Lina Grău: Ați menționat de mai multe ori calitatea clasei politice de la Chișinău. Credeți că există premise pentru o nouă clasă politică de calitate, pro-occidentală și care să fie și mai aproape de oameni, mai credibilă și mai angajată în a-și respecta promisiunile?

Andi Cristea: Eu cred că actuala clasă politică a înțeles mesajul străzii și lucrurile vor merge într-un sens pozitiv. Și îmi doresc acest lucru. Este un proces. O clasă politică se responsabilizează în timp, nu peste noapte. Și dacă acest proces a început – și eu cred că a început – atunci acest lucru este benefic pentru Republica Moldova. Dar lucrurile nu se întâmplă pe termen scurt, se întâmplă în ani de zile.

Dar trebuie să fim optimiști. Nu că ar fi foarte multe elemente care să ne facă să fim neapărat optimiști, dar trebuie să ne găsim resorturile interne – pentru a schimba lucrurile în Republica Moldova trebuie să nu fim caracterizați de un pesimism sumbru.

De exemplu, prognozele Băncii Mondiale pentru Republica Moldova în ceea ce privește creșterea economică în anul care a început sunt pozitive. Deci, sunt și bile albe, sunt și motive de încredere. Dar desigur că ne-am fi bucurat să fi fost mai multe.

Lina Grău: Ceea ce spuneți dvs. se referă mai mult la perspectiva pe termen mediu și lung. Pe termen scurt, credeți că Moldova are premise pentru a semna un acord cu FMI, de a primi creditul din România și de a depăși această criză economică care ar putea să intervină în următoarele câteva luni?

Andi Cristea: Da, cu siguranță, actualul Guvern, condus de domnul Filip, are capacitatea de a negocia și de a semna acordul cu FMI. Este vorba după aceea și de creditul din România, care este un deschizător de drum către alte finanțări internaționale. Și, categoric, posibilitatea semnării unui acord cu FMI este cât se poate de reală, îmi doresc să fie și rapidă, să se întâmple cât mai repede.

Petru Macovei: Măsurile adoptate de actuala guvernare vor înrăutăți piața media

Vasile Botnaru (RFE/RL)

Mai multe organizații importante ale societății civile au adresat pe 4 martie [un apel către președintele Nicolae Timofti](#) pentru ca acesta să nu promulge legea de modificare a Codului audiovizualului, adoptată cu o săptămâna mai devreme de Parlament. Modificările reduc de la 5 la 2 numărul maxim de licențe pe care le poate deține un patron media, dar modificarea intră în vigoare doar după expirarea actualelor licențe. Totodată, noul amendament stabilește că o persoană fizică sau juridică poate fi acționar majoritar la cel mult 2 radiodifuzori. Astfel, autorii proiectului au revenit la formula din actualul cod din care, însă, au exclus noțiunea de „investitor”. La modul practic, această modificare va crea condiții pentru continuarea monopolizării pieței media,

or, proprietarii reali ai companiilor audiovizuale vor putea să se conformeze formal prevederilor legii și să-și păstreze doar două licențe după expirarea termenului de valabilitate a licențelor pe care le dețin acum, în schimb să rămână „investitori” la un număr nelimitat de radiodifuzori.

Organizațiile neguvernamentale, inclusiv cele de media, condamnă lipsa de transparență și încălcarea procedurilor legislative în cazul amendării Codului audiovizualului la 26 februarie 2016, calificând aceste acțiuni drept o încercare de a mima reformele și a proteja interesele private ale unor proprietari de media. „Graba cu care a fost votată modificarea Codului audiovizualului și prevederile ambigue intensifică sentimentul de neîncredere

în sinceritatea intențiilor guvernanților de a limita concentrarea mass-media. Argumentul președintelui Parlamentului că proiectul e în corespundere cu recomandările Consiliului de Miniștri al UE nu este justificat, or, aceste recomandări trebuie implementate cu bună-credință și în strictă concordanță cu normele de asigurare a transparenței procesului decizional”, se mai spune în textul declarației.

Unul dintre semnatori, directorul executiv al Asociației Presei Independente, Petru Macovei, spune că pentru a demonstra că nu mimează reformele, guvernarea ar trebui să preia practicile europene și cele românești de combatere a concentrării în mass media.

■ **Lina Grău:** În ce măsură poate fi vorba despre onorarea de către actualul Guvern a angajamentelor asumate față de partenerii europeni? Credeți că executivul are capacitatea de a onora angajamentele pe zona audiovizualului?

■ **Petru Macovei:** Din perspectiva acelor angajamente, sau mai corect ar fi să ne referim la revendicările care au fost făcute în adresa guvernanțelor, cele 10 revendicări câteva dintre care se refereau la mass-media, nu s-a făcut absolut nimic.

Iar cea ce s-a întâmplat în Parlament – modificarea Codului audiovizualului – nu reprezintă un merit al Guvernului. Este o inițiativă venită din afara majorității guvernamentale, de la opoziție, pentru că aparține formal Partidului Socialiștilor.

În al doilea rând, în nici un caz asta nu este o reformă, în sensul îmbunătățirii situației

pe piața audiovizualului, deoarece, unu, legea a fost adoptată în condiții de lipsă a transparență, fără consultări și fără avizul Guvernului. Și doi, legea conține prevederi ambigui, care, din punctul meu de vedere, nu doar că nu o să îmbunătățească, dar o să înrăutățească piața media. Asta, deoarece aparent s-a introdus restricția de a deține mai mult de două licențe, pe de o parte, dar pe de altă parte a fost exclusă din lege calitatea de investitor pe care o poate deține o persoană în companii audiovizuale. Cea ce înseamnă că s-a creat un subterfugiu, o posibilitate foarte bună pentru cei care doresc să ocolească legea să o facă. Și asta se va întâmpla, pentru că la noi din păcate oameni nu înțeleg să îndeplinească legea – când se adoptă o lege ei mai curând caută modalități de a ocoli.

În al doilea rând, ce ar fi trebuit să se întâmple în perioada asta? Ar fi trebuit să existe o discuție la tema concentrării, sau cel puțin un început de discuții. Este proiectul Codului audiovizualului, celebrului Cod care chipurile se mai discută – Comisia parlamentară a mai organizat între timp încă o audiere. În acel proiect sunt niște prevederi împotriva concentrării proprietății în mass media. În opinia mea, trebuie să existe prevederii mult mai multe și trebuie efectiv să se preia niște practici occidentale sau europene. Chiar și practicile românești sunt foarte bune.

În legea audiovizualului din România există un întreg capitol care se numește „Regimul proprietății în domeniul audiovizualului”, care are câteva capitole ce reglementează foarte multe aspecte: cota de audiență, cota de piață, impune interdicții de a înregistra proprietăți audiovizuale pe numele unor persoane terțe, pe numele rudelor, și a finilor, și răs-finilor. Acolo mai sunt și anumite restricții în cazul companiilor care au „o poziție predominantă în formarea opiniei publice” – deci, ca să nu permită unui difuzor să „pună gheara” pe tot spațiul, sau pe o parte importantă

a spațiului informațional, și să fie monopolist în formarea opiniei publice.

Sunt multe lucruri care trebuie să fie luate în considerare, nu doar simpla micșorare a numărului de licențe pe care le poate deține un magnat media, mai ales că în cazul nostru nu s-a soluționat nimic. Tocmai de asta noi am cerut președintelui să nu promulge această lege și s-o întoarcă pentru reexaminare în Parlament.

Deci, concluzionând, pe segmentul media Guvernul nu a făcut nimic, nici măcar nu a dat curs unor consultării cu experții care au putea să ofere soluții. Eu admit că Guvernul Moldovei nu are capacități, dar pentru asta sunt experții – oameni care s-au ocupat la modul serios de studierea practicilor anti-monopol, anti-concentrare în alte țării. Or, la noi s-a mers ca de obicei pe calea unor înțelegeri de cartel, pentru că în opinia noastră, a mai multor ONG-uri de media, ceea ce s-a întâmplat pe 26 februarie, când s-a votat în două lecturi modificarea Codului audiovizualului, nu este altceva decât promovarea unor interese private ale unor proprietari de media. În cazul dat este vorba despre promovarea intereselor lui Plahotniuc.

■ **Lina Grău:** Partenerii europeni, atunci când era vorba de subiectul combaterii propagandei, vorbeau despre necesitatea adoptării noului Cod al audiovizualului, proiectul căruia stă în Parlament deja de câțiva ani. Credeți că se va face uz de această pârgie pentru a adopta anumite reglementări în combaterea propagandei?

■ **Petru Macovei:** Eu cred că în proiectul despre care vorbim, cel elaborat de societatea civilă în 2011, nu sunt suficiente prevederi pentru combaterea propagandei, or acest fenomen este de o factură mai nouă și este nevoie de prevederi suplimentare. Și, din nou, nici aici nu s-a întâmplat nimic.

După scandalul pe care l-a iscat propunerea anterioară, făcută de democrați și liberal-democrați, de a interzice anumite posturi de televiziune retransmise din străinătate în Republica Moldova și în sosul asta au mai băgat și niște limitări ale libertății de exprimare, deci, după acest scandal nu s-a mai produs nimic relevant. Asta, chiar dacă noi am propus ca în programul de guvernare să fie introdusă obligația CCA-ului de a monitoriza permanent posturile de televiziune retransmise din străinătate, cu toate consecințele de rigoare. Adică ai monitorizat, ai identificat încălcarea și ai aplicat sancțiunea. Plus majorarea sancțiunilor. Dar lucrul acesta nu s-a făcut. Și am impresia că nu se dorește în acest moment să se lupte la modul serios cu fenomenul propagandei, pentru că sunt afectate interesele economice ale unor proprietari de media.

■ **Lina Grău:** Domnule Macovei, dumneavoastră, în calitate de lider de opinie și de persoana activă politic și civic, cum vedeți decizia Curții Constituționale de revenire la modalitatea de alegeri a președintelui prin votul popular?

■ **Petru Macovei:** Din punctul meu de vedere, este important că s-a revenit la alegerea președintelui de întreg poporul, pe de o parte. Pe de altă parte însă, circumstanțele în care a fost votată această hotărâre a Curții Constituționale ar lăsa anumit loc și spațiu pentru interpretări.

Eu cred că clasa politică din Republica Moldova este în stare de șoc acum. Dacă să presupunem că această propunere nu a fost ghidată cumva din sfera politicului – or, unele din precedentele hotărâri ale Curții Constituționale tocmai spre asta ne îndreptau: că ar fi cumva dictat prin zona politicului – dacă nu, atunci îmi pare că este o decizie foarte bună, care cred că într-adevăr ar putea să soluționeze foarte multe dintre problemele care au existat în ultimi 16 ani, probleme care au fost create prin modificarea și interpretarea abuzivă a prevederilor constituționale.

Victor Pușcaș: Rămâne doar ca Procuratura să-și schimbe mentalitatea și să vrea să fie independentă

Parlamentul a adoptat o nouă Lege cu privire la Procuratură, care face parte din strategia de reformare a sistemului judiciar cerută de UE. Legea prevede depolitizarea Procuraturii, inclusiv prin schimbarea modului de desemnare al procurorului general – acesta va fi numit de șeful statului la propunerea Consiliului Superior al Procurorilor. În prezent, procurorul general este numit de Parlament.

O altă prevedere este că procurorii vor fi atribuiți judecătorilor teritoriale și nu vor mai putea gestiona procese civile. De asemenea, procurorii nu vor mai putea să primească în același timp pensie și salariu, iar salariile lor vor fi echivalate cu cele ale judecătorilor. Sistemul Procuraturii va fi format din Procuratura Generală, procuraturi teritoriale și procuraturi specializate: pentru anticorupție și alte cauze speciale. Vor dispărea procuraturile militare și cele de transport de la nivelul Curților de Apel. Documentul va intra în vigoare de la 1 august.

Ex-președintele Curții Constituționale, Victor Pușcaș, spune că în sistemul de justiție din Republica Moldova s-au făcut foarte multe reforme. Rămâne ca acestea să fie și puse în practică.

Lina Grău: Reformarea Procuraturii a fost una din condițiile solicitate Republicii Moldova încă din momentul aderării la Consiliul European. Legea adoptată recent de

Parlament v-a convins că actuala guvernare vrea să facă reforme reale, sau este vorba despre mimarea acestora, cum susțin mai mulți experți?

Victor Pușcaș: Reforma Procuraturii a început încă în anii 1990 și când am devenit membri ai Consiliului European ne-am luat și niște angajamente în sensul că Republica Moldova va determina clar rolul Procuraturii în societate. Asta, pentru că atunci era o Procuratură sovietică. Din 1992 până acum au fost adoptate 21 de legi despre Procuratură. Aceasta ultima a fost a 22-a lege. Trei dintre ele au fost depline, iar restul – modificări destul de esențiale. Bineînțeles că fiecare lege, inclusiv aceasta, ultima, au fost un pas pozitiv.

Odată cu această ultimă lege adoptată, pentru prima dată este înscris în lege că Procuratură este cu adevărat independentă față de ramurile puterii, adică de Legislativ, Executiv și puterea judecătorească. Mai sunt și un șir de pași concreți. De exemplu, este la un nivel mai înalt rolul Consiliului procurorilor în Procuratură – candidatura procurorului general va fi propusă de Consiliul procurorilor, va fi confirmată de președintele Republicii Moldova pe un termen de șapte ani. Dar una din principalele măsuri binevenite este independența procesuală a procurorului. Deja rămâne o singură persoană care poate să dea indicații procurorului care investighează un caz, care

și acestea trebuie făcute în mod obligatoriu în scris. Așa că procurorul devine o figură independentă.

Dar, cel mai principal este să fie schimbată mentalitatea Procuraturii, pentru ca Procuratura să dorească să fie cu adevărat independentă. Am lucrat aproape 40 de ani în justiție și cunosc problemele din interior – Procuratura nu a dorit pe parcursul acestor ultimi ani cu adevărat să se reformeze.

Lina Grău: Care este momentul care vă va convinge pe Dvs. și poate că și pe partenerii europeni că, într-adevăr, Procuratura e pe calea cea bună și a început schimbarea acolo?

Victor Pușcaș: Eu am opinia mea – eu consider că Procuratura trebuie să fie un pod de legătură între Executiv și instanțele judecătorești. În opinia mea, un pic altfel trebuie să funcționeze Procuratura. Articolul 124 care vorbește despre Procuratură menționează patru funcții ale Procuraturii – aceasta apără interesele generale ale societății, conduce urmărirea penală, efectuează urmărirea penală și susține învinuirea instanței de judecată. Pentru ca să avem o Procuratură cu adevărat europeană prima funcție înscrisă în Constituție trebuie să dispară, cea care ține de supraveghere. Pentru că ceea ce este scris în Constituție ar putea să însemne că Procuratura poate să supravegheze în general toate ramurile puterii în stat, ceea ce nu coincide cu rolul unei Procuraturii europene, care își concentrează atenția numai și numai în lupta cu criminalitatea. Dar rămâne să vedem cum va funcționa. Mai independentă ca acum, după lege, Procuratura nu poate fi.

Procuratura trebuie să fie apărată nu de una sau alta forță politică, trebuie să fie apărată de lege. Dar pentru că astăzi încă nu este răspunderea pentru activitatea Procuraturii, eu consider că mai trebuie de făcut unii pași pentru a reforma cu adevărat Procuratura.

Lina Grău: Tot în perioada aceasta a fost adoptat și un pachet anticorupție care vizează în mod special deputații. Credeți că

sunt măsuri reale, vor ajuta la combaterea marii corupții?

Victor Pușcaș: Este vorba despre modificări la Constituție ce țin de imunitatea parlamentarilor. Puteți să comparați textul actual din Constituție cu modificările care au fost propuse de Guvern și cu populismul care are loc la noi. O singură prevedere a fost introdusă în Constituție – exista deja posibilitatea de ridicare a imunității dacă a fost reținut în flagrant delict și s-a adăugat și situația în care se descoperă că a săvârșit o infracțiune dar a ascuns-o și a devenit deputat în Parlament. Această modificare este foarte îngustă, ea nu scoate imunitatea deputatului și nici nu o limitează. Dar societatea a fost anunțată că modificarea are un caracter revoluționar. Nu este așa.

Lina Grău: Deci, din punctul Dvs. de vedere, noi acum suntem martori la mimarea unor reforme, sau este vorba despre o intenție adevărată de a face schimbare în justiție, în anticorupție, în Procuratură?

Victor Pușcaș: Eu am fost în epicentrul evenimentelor toți acești ani, am contribuit la elaborarea concepției reformei judiciare și de drept în Republica Moldova. Putem spune că în instanțele judecătorești reformele s-au petrecut deja. Anul acesta vom marca 20 de ani din momentul în care a fost reformat sistemul judiciar. Cele mai multe transformări au fost anume în sistemul judiciar. Acum nici nu e nevoie de a face ceva radical – trebuie doar de consolidat, de aprofundat și de lucrat la pregătirea cadrelor, la controlul intern, la rolul Consiliului Superior al Magistraturii. Modificările în legislație pe ziua de astăzi sunt poate chiar destule.

Lina Grău: Susțineți că în justiție lucrurile care trebuiau făcute s-au cam făcut. De ce atunci noi până acum vorbim despre corupție în justiție și în Procuratură, despre subordonare politică, iar partenerii europeni au sistat finanțarea pentru acest domeniu?

Victor Pușcaș: Parlamentul a introdus modificări în legislație și a permis organelor de urmărire penală, în cazurile când sunt suspiciuni de corupție sau trafic de influență, să poată petrece urmărirea penală fără a avea acordul Consiliului Superior al Magistraturii. Aici imunitatea judecătorilor este deja limitată.

Eu cred că așa e societatea noastră – bolnavă, când se fac acuzații nefondate la tot pasul. Excepții există, cazuri de corupție în sistemul judecătoresc au fost pe parcursul a zeci de ani. Se spune că niciodată nu au fost trași judecătorii la răspundere – nu este adevărat, pur și simplu oamenii nu sunt informați corect.

Specialiștii spun că 93-95 la sută din cauze sunt soluționate corect în instanțele judecătorești. Deciziile care nu sunt corecte sunt acolo unde participă rechinii – adică din ambele părți sunt finanțe mari și presă și aceste cazuri fac opinia publică în așa fel că se vorbește despre multă corupție în instanțele judecătorești.

Eu nu exclud că sunt excepții, ele întotdeauna au fost, și în SUA, și în toată lumea. Dar acestea sunt subliniez, excepții.

Lina Grău: Cum vedeți Dvs. decizia Curții Constituționale de revenire la votul popular pentru alegerea președintelui?

Victor Pușcaș: E clar că atunci când toată societatea cere alegerea președintelui, când vreo 3-4 partide politice consideră că trebuie să fie alegerea directă a președintelui, când mijloacele mass media vorbesc despre asta, când este presiunea străzii – ce aș putea să spun eu? E clar că pare să fie o rezolvare pozitivă a problemei. Cu toate că deja se termină termenul de colectare a semnăturilor pentru organizarea inițiativei populare de modificare a Constituției. Pentru ce trebuia acum de adoptat această decizie? Dar, mă rog, astea sunt probleme politice.

Dar dacă din punct de vedere juridic, ce a făcut Curtea Constituțională? Curtea a modificat Constituția. Cu toată că sunt de acord că trebuie de făcut ordine în Republica Moldova, ceea ce cere poporul trebuie de îndeplinit, dar nu avea dreptul Curtea Constituțională să modifice Constituția. Cu toate că, reieșind din datele problemei, Curtea probabil că a interpretat Constituția în așa fel încât să lichideze premisele crizei parlamentare, crizei constituționale. Pe parcursul acestor ani, mecanismul de alegere a președintelui republicii prin Parlament s-a dovedit a fi un mecanism nu foarte reușit. Dacă din acest considerent, atunci da. Dar eu socot că curtea Constituțională nu avea dreptul să înlocuiască legiuitorul constituant. Cu toate că poate că e pozitiv că s-a hotărât așa.

Deci, vedeți cum e poziția mea – nu foarte concretă. Pe de o parte, că s-a hotărât o problemă care stătea în fața societății - și asta poate să o facă Curtea Constituțională, reieșind din interpretarea funcțională a normelor constituționale. Dacă normele constituționale nu funcționează, înseamnă că ele nu sunt raționale. Dar dacă nu sunt raționale, înseamnă că trebuie să fie interpretate într-un fel sau altul.

Dar e periculoasă această hotărâre, e periculos precedentul acesta de a modifica Constituția în locul Parlamentului. Parlamentul la noi este legiuitorul constituant, prin Parlament se adoptă Constituția și prin Parlament se modifică. Iar la noi s-a făcut ceea ce s-a făcut.

Astfel de precedente au mai fost în activitatea Curții Constituționale – este și decizia cu Declarația de independență, care a fost ridicată mai sus de Constituție, mai sunt și alte precedente care nu ar trebui să țină de practica Curții Constituționale.

Opiniile exprimate de experți în cadrul editorialelor nu reflectă în mod necesar punctul de vedere al Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) și al Asociației pentru Politică Externă (APE).

Asociația pentru Politică Externă (APE) este o organizație neguvernamentală angajată în susținerea procesului de integrare a Republicii Moldova în Uniunea Europeană și facilitarea procesului de soluționare a problemei transnistrene în contextul europenizării țării. APE a fost constituită în toamna anului 2003 de un grup proeminent de experți locali, personalități publice, de foști oficiali guvernamentali și diplomați de rang înalt, toți fiind animați de dorința de a contribui cu bogata lor experiență și expertiză la formularea și promovarea de către Republica Moldova a unei politici externe coerente, credibile și eficiente.

Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) este o fundație politică social-democrată germană, scopurile căreia sunt promovarea principiilor și fundamentelor democrației, a păcii, înțelegerii și cooperării internaționale. FES își îndeplinește mandatul în spiritul democrației sociale, dedicându-se dezbaterii publice și găsirii, într-un mod transparent, de soluții social-democrate la problemele actuale și viitoare ale societății. Friedrich-Ebert-Stiftung activează în Republica Moldova din octombrie 2002.